

7. Трофим'як Б.Е. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга половина XIX ст. – перша половина XX ст.). - Тернопіль: Економічна думка. - 2001. — 694 с.

Шандригось В.І.
<http://orcid.org/0000-0002-1511-4559>
Шандригось Г.А.

АНАЛІЗ ДОСЯГНЕНЬ КРАЇН-УЧАСНИЦЬ В ЗМАГАННЯХ З ВІЛЬНОЇ БОРТЬБИ НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Анотація. У статті представлені результати системно-історичного аналізу досягнень борців вільного стилю різних країн на Олімпійських Іграх. Виявлено, що вільна боротьба була включена в програми 26 Олімпіад, і за цей період було розіграно 216 комплектів нагород. До числа переможців Олімпійських ігор входили представники 29 країн, а призерами Олімпіад ставали борці 53 держав. Це позитивно характеризує вільну боротьбу як вид спорту, гідний для збереження його в програмах майбутніх Олімпійських Ігор.

Ключові слова: Олімпійські Ігри, вільна боротьба, країни-учасниці, медалі, МОК, ФІЛА (UWW), правила змагань, олімпійський статус.

Annotation. The results of system-historical analysis of achievements of wrestlers of free style from different countries at the Olympics are presented in the article. Revealed that wrestling was included in the Olympics program 26, and during that time has been played 216 sets of medals. In the number of winners of the Olympics representatives were included 29 countries, and the wrestlers of a 53 countries became the prizewinners of Olympiads. This positively describes wrestling as a sport worthy of preservation for its programs in the upcoming Olympic Games.

Keywords: Olympic Games, free style wrestling, participating countries, medals, IOC, FILA (UWW), the rules of competition, the Olympic status.

У вересні 2013 року на засіданні МОК Міжнародній федерації боротьби (тодішній – ФІЛА) вдалося відстояти всі три дисципліни спортивної боротьби в якості олімпійських видів спорту, прийнявши рішення залишити спортивну боротьбу в програмі Олімпійських ігор 2020, 2024 рр. [1, 4].

Виключення спортивної боротьби з програм Олімпіад, причому відразу трьох її видів, могло завдати непоправної шкоди всьому олімпійському руху, посилювало би антагонізм між представниками

різних напрямків єдиноборств, і як результат, негативно б позначилося на розвитку спорту в багатьох країнах світу.

Організаційні перебудови в керівництві ФІЛА призвели у подальшому до істотних позитивних змін в аспекті підвищення престижу і видовищності спортивної боротьби. Було змінено навіть назву федерації: аббревіатура тепер виглядає як UWW, що розшифровується як «Об'єднаний Світ Боротьби» [1, 5].

Для популяризації, видовищності і пропаганди спортивної боротьби як виду спорту в світі UWW внесла доповнення в правила, були внесені зміни у регламент проведення змагань та оцінювання техніко-тактичних дій, що різко підвищило інтенсивність і видовищність поєдинків.

Всі дії МОК і бездіяльність ФІЛА до 2013 року, були загрозливими олімпійському статусу боротьби і вкрай неприємними для вітчизняних тренерів і борців, оскільки Україна поряд з іншими країнами бувшого СРСР займає лідируючі позиції за кількістю нагород, завойованих на Олімпійських Іграх. Саме тому вітчизняні фахівці повинні спрямовувати свої зусилля на вирішення актуальних аспектів розвитку спортивної боротьби в Україні і світі.

Одним з таких аспектів є вивчення досягнень країн-учасниць на Олімпійських Іграх з видів боротьби для прогнозування подальшого характеру їх розвитку і визначення перспектив збереження олімпійського статусу із застосуванням методів системно-історичного-аналізу.

Результати аналізу дозволяють, в першу чергу, відзначити, що вільна боротьба була включена в програми 26 Олімпіад з 28, що відбулися, і за цей період було розіграно 216 комплектів нагород [1, 2, 3, 4]. Сукупний рівень досягнень різних країн-учасниць показує, що переможцями Олімпійських Ігор з вільної боротьби ставали представники 29 держав, а призерами Олімпіад – атлети 53 країн. Загалом же у змаганнях з вільної боротьби на Олімпійських Іграх брали участь 3711 атлетів з 125 країн, що свідчить про дуже серйозну географію вільної боротьби.

Перевага борців збірної колишнього СРСР до 1992 року включно (разом з командою СНД) вельми значна. Вони завоювали 63 медалі, в тому числі 31 золоту, поступившись лише команді США (113 медалей, з них – 49 золотих), але випередивши найближчих конкурентів – збірні Японії, атлети якої виграли 56 медалей, включаючи 28 золотих, і Туреччини, борці якої завоювали 39 медалей, з них 18 золотих. Окрім того, слід відзначити, що борці колишнього СРСР (разом з командою СНД) виступали лише в 10 Олімпіадах, вигравши в середньому по 6,3 медалей, зокрема по 3,1 золотих нагород.

Разом з тим, якщо продовжити аналіз досягнень борців країн-учасниць на Олімпійських Іграх з вільної боротьби в період після розпаду СРСР (1996-2016), коли кількість претендентів на вищі

нагороди значно збільшилася, співвідношення таких досягнень помітно змінилося.

Після розпаду СРСР лідируюча позиція перейшла до борців команди Росії. Цей факт підтверджують результати подальшого аналізу отриманих даних в сукупності з досягненнями країн-учасниць на Олімпійських Іграх, починаючи з Ігор XXVI Олімпіади (1996) [1, 2, 3, 4]. Вони завоювали 24 медалі, включаючи 18 золотих, і набагато випередили найближчих конкурентів – команди Японії (24 медалі, з них 12 золотих) і США (відповідно – 23 і 10), які зберегли високі позиції у світовій боротьбі. При цьому необхідно зазначити, що такий успіх був досягнутий збірною командою Японії за рахунок блискучого виступу жінок-борчинь, які завоювали на Іграх XXXI Олімпіади (2016) 4 золотих медалі [2].

Така впевнена позиція збірної команди Росії з вільної боротьби на олімпійському килимі і швидке зростання спортивних досягнень країн колишніх союзних республік дозволили відтіснити далеко за межі десяти найсильніших команд спортсменів Швеції, Франції, Угорщини, Німеччини, Фінляндії, Італії, Румунії, котрі займали провідні позиції в минулому столітті.

В число сильних країн в олімпійських турнірах з вільної боротьби за загальною кількістю медалей увійшли борці Ірану, Азербайджану, Грузії, України, Узбекистану, Казахстану, Канади, Куби, Кореї, Болгарії, Туреччини тощо.

Останніми роками до країн лідерів вільної боротьби увійшов Китай (завдяки успіхам у жіночій боротьбі) та Індія. При цьому необхідно відзначити, що жінки-борці – Швеції, Білорусії, Індії та Тунісу вперше завоювали олімпійські нагороди і увійшли в еліту міжнародної спортивної боротьби, що підтверджує тенденцію інтенсивного розвитку жіночої вільної боротьби в багатьох регіонах планети. Разом з тим, вперше в історії жіночої вільної боротьби в число призерів увійшла африканська спортсменка [2].

Все це свідчить про значне розширення спектру країн-учасниць, борці яких реально претендують на нагороди Олімпійських Ігор.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи отриману інформацію з аналізу результатів виступів країн-учасниць з вільної боротьби на Олімпійських Іграх, можна зробити наступні висновки:

- в минулому сторіччі явно домінували борці європейських країн, а в даний час відбулося вирівнювання рівня досягнень атлетів з різних континентів і держав;
- серед країн-учасниць змагань з вільної боротьби на Олімпійських Іграх на другому місці вельми несподівано виявилися борці Японії (за рахунок блискучого виступу в жіночій боротьбі), що дозволило їм обійти збірну команду США по кількості золотих нагород за підсумками шести останніх Олімпіад;
- все більш впевнено і стабільно виступають борці, що представляють країни пострадянського простору, особливо

Азербайджан, Грузія, Україна, Казахстан, Узбекистан, які вже увійшли в елітну десятку провідних борцівських держав світу або близькі до неї;

- всі ці факти об'єктивно підтверджують провідну роль вітчизняної школи спортивної боротьби і високу ефективність системи підготовки борців високого класу, які сприяють збереженню гідного статусу спортивної боротьби в структурі сучасного олімпійського спорту;

- після значних реформ (зміна структури управління боротьбою, коректування правил змагань і т.д.), що зробило нове керівництво ФІЛА (UWW) в надзвичайно короткий термін, вільна боротьба все ж залишилася в програмах майбутніх Олімпійських Ігор. Цього вимагали як історичні передумови виникнення і розвитку спортивної боротьби, так і перспективи її вдосконалення в рамках сучасного олімпійського руху.

Список літератури:

1. Апойко Р. Н. Эволюция спортивной борьбы в международном олимпийском движении и ее влияние на основные компоненты подготовки борцов высшей квалификации: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Апойко Р. Н. – СПб., 2016. – 51 с.
2. Воробьева Н. В. Анализ выступлений женщин-борцов разных стран на олимпийском турнире в Рио-Де-Жанейро по вольной борьбе / Н. В. Воробьева, Б. И. Тараканов // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – 2017. – № 11 (153). – С. 44-48.
3. Таймазов А. Б. Анализ результатов выступлений стран-участниц по спортивной борьбе на XXXI Олимпийских Играх / А. Б. Таймазов, Б. И. Тараканов // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – 2016. – № 10 (140). – С. 175-180.
4. Шандригось В. І. Системно-історичний аналіз досягнень країн-учасниць в змаганнях з вільної боротьби на Олімпійських Іграх (1904-2016 рр.) / В. І. Шандригось // Єдиноборства: журнал. – 2018. – №1 (7). – С. 89–97.
5. Шандригось В. Роль і місце спортивної боротьби в системі олімпійського руху / В. Шандригось, Р. Первачук // Молода спортивна наука України: зб. тез доп. Вип. 22.: у 4-х т. – Т. 1. – Львів: ЛДУФК, 2018. – С. 18-19.